

Relation mellan samhälle och polis

En långsiktig strategi för att minska våldsbrott och väpnat våld, en satsning på utsatta områden i Sverige

Flynn Norlin
flynn.norlin@hotmail.com
072-968 65 12

Sammanfattning

Syfte: Möjliggör polisnärvaro i syfte att skapa och vårda långvariga relationer till allmänheten, framför allt i utsatta områden samt främja ungdomars chanser till prosociala kontakter till sin omgivning och samhälle.

Hur: Närvarande erfarna poliser ute i allmänheten, särskilt i utsatta områden som är där passivt och inte reaktivt. Polisen måste arbeta samhällsorienterat och förebyggande. Polismyndigheten bör ta in fler civila medarbetare med expertkunskaper och bjuda in forskare för att utveckla vetenskapligt baserade åtgärder och arbetsätt.

Konkret betydelse/effekt: Motverka negativa erfarenheter av polisen inom utsatta områden, motverka att det är populärt att ”hata polisen”, skapa tilltro till polisen genom att polisen inte bara arbetar med utryckning och ingripanden. Vilket kan generera långvariga effekter genom att det minskar risken för alternativa/parallella samhällen och minskar glappet mellan poliser och allmänheten.

Varför: Utsatta områden riskerar att utveckla parallella samhällssystem med egna normer och ”lagar”, en del områden har redan alternativa samhällen etablerade. Områdena är svårorienterade för polisen att arbeta i, befolkningen har oftast dåliga erfarenheter och relationer till polisen.

Bakgrund

År 2015 definierade Polismyndigheten 53 områden som socialt utsatta, varav 15 av dessa områden var särskilt problematiska (Brottsförebygganderådet [BRÅ], 2016). År 2021 uppgick dessa områden till 60st fördelat på 26 kommuner (Regeringskansliet, 2021). Många av dessa områden är så kallade miljonprogramområden som byggdes mellan 1965–1975 (Nationella operativa avdelningen, 2015).

Utmärkande för dessa områden är ett centralt grönområde utan trafik som omringas av bostadsområden. Från bostadsområdena finns små matargator som leder ut till en större ringväg. Dessa områden är svåråtkomliga med motorfordon och uppfattas som slutna, det finns inga reträttvägar och bostadshusen är placerade med utsikt mot innergårdarna. Samantagligt blir det svårt för polisen att spana och manövrera fordon i områdena. I början på 1970-talet flyttade många från dessa områden till följd av förbättrade ekonomiska förutsättningar, kvar blev dem med sämre ekonomiska förutsättningar (ibid.).

Således finns det en utpräglad socioekonomisk utsatthet i dessa områden jämfört med övriga landet och detta leder till negativa konsekvenser (Nationella operativa avdelningen,

2015; 2017). Effekterna blir: en ökad risk för parallella samhällsstrukturer som bygger på kriminalitet, boende och de lokala samhällsaktörers deltagande i rättsprocessen minskar, extremism riskeras att spridas och samtidigt kan inte polisen arbeta effektivt i dessa områden (Nationella operativa avdelningen, 2015).

Försäljning och distribution av narkotika har angivits som mest problematisk enligt Polisen (Nationella operativa avdelningen, 2017). Handeln stärker de kriminella nätverken i områdena och konflikter mellan olika nätverk uppstår. Våldsamma konflikter och skjutning med dödlig utgång är inte ovanligt. Polismyndigheten har observerat en förändring vid användning av våld mot polis och det är idag inte ovanligt att unga går till gemensamma angrepp mot polis. Dessa angrepp utgör ytterligare en utmaning för poliser (ibid.). Det är framför allt bland ungdomar i ålder 20–29 som det dödliga skutvåldet har ökat i Sverige enligt BRÅ (2021).

Vad bör göras?

Enligt en studie av BRÅ (2013) anser poliser själva att synlighet och ungdomsfokuserade inriktningar har störst brottsförebyggande effekt (Polisförbundet, 2017). De tillfrågade poliserna menade att det behövs fler poliser i yttertjänst, både för att arbeta med ingripande och brottsförebyggande. 9 av 10 poliser ansåg att myndigheten jämställde förebyggandearbete med låg status. Regeringens satsning hade, enligt många närpolischefer, inte bidragit till fler poliser i yttertjänst och inte heller gett positiv effekt på det brottsförebyggande arbetet. Däremot ökade både antal arbetstimmar i såväl ytter- som inretjänst. Således ökade arbetstimmarerna, men fördelningen av inre- och yttertjänst kvarstod (ibid.). Antalet civilanställda inom polismyndigheten har ökat och de har med åren fått större befogenhet (jmr Regeringskansliet, 2015).

Närvarande poliser kan ha trygghetsskapande effekt beroende på utförandet (Doyle, Frogner & Andershed, 2015), men trygghet är problematisk att mäta och den är inte alltid högst i områden som är mest drabbade av brott (Davies, Francies & Greer, 2017). Däremot har fotpatrullering enligt ett flertal studier genererat positiva effekter på invånarnas tilltro till polisen (ex. Doyle et al., 2015; Ahmad, Berg & Knutsson, 2021). En studie från Umeå universitet visar även på att cykelpatrullering har haft goda effekter för polisens tillgänglighet och kontakt till allmänheten (Rantatalo, 2016).

Att satsa på närvarande poliser, alltså fler erfarna poliser i yttertjänst, anser jag vara en mer hållbar strategi för att förebygga våldsbrott och minska det väpnade våldet. Det är en

långsiktig strategi med fokus på prevention. Satsning på ungdomar är också en essentiell del i det brottsförebyggande arbetet där skola och kommun blir viktiga aktörer.

Barn som växer upp i utsatta områden kan antas ha fler riskfaktorer än skyddsfaktorer, vilket innebär att de löper större risk för att utveckla avvikande beteenden som kan leda till en kriminell livsstil än barn som inte lever i utsatta områden (Farrington & Brandon, 2007; jmr Andershed & Andershed, 2019; jmr Nationella operativa avdelningen, 2017). Det förekommer att barn utnyttjas av kriminella nätverk, vilket har bidragit till ett politiskt förslag att sänka straffrabatten för ungdomar (SOU 2018:85; Wallberg, 2019; sverigesradio.se, 2020;). Detta anser jag kan riskera medförande av negativa konsekvenser. Mycket tyder på att våldsbrott ofta utförs i affekt och inte utifrån rationella överväganden vilket skulle innebära att hot om straff och påföljd gör liten verkan på personens beslutsfattande (Andershed & Andershed, 2019).

Polismyndigheten, Regeringen och Universitet måste samverka för att beslut ska fattas på vetenskapliga grunder. Regeringen måste möjliggöra för att polismyndigheten ska kunna satsa på kompetent personal, göra polisyrket attraktivare och möjliggöra för anställning av civila anställda för inretjänst. Detta sker genom budgetering och politiska beslut. Polismyndigheten måste i sin tur prioritera det brottsförebyggande arbetet och även de möjliggöra för anställning av fler civila medarbetare. Enligt polismyndigheten beräknas en tillväxt med 10 000 polisanställda till år 2024 (Polisen.se, 2021), men polisens stora utmaning är att behålla sina anställda (Polisförbundet, 2017). För att skapa en attraktivare arbetsplats tror jag inte bara att lönefrågan som polisförbundet (2017) själva presenterar är lösningen utan myndigheten måste börja lyssna på sina anställda. Universitetens del i samverkan utgörs av forskning, det finns redan exempel på samarbeten mellan universitet och polismyndigheten (ex Doyle et al., 2015).

Strategin som presenterats är enbart en av många som skulle behöva implementeras och utvärderas för att lösa det komplexa problem som kriminalitet innebär. För att nå roten till problemet behövs långsiktiga och hållbara lösningar som involverar utbildning, sysselsättning/anställning, hälsa och barnskydd (Tilley, 2012). Denna strategi ämnar till att minska klyftan mellan invånarna i utsatta områden och polisen för att underlätta polisens arbete och minska våld med skjutvapen som såväl våldsbrott överlag. Polisen bör satsa på att bygga relationer till invånarna, samhällsaktörerna och ungdomarna i samhället. Varav utsatta områden är av särskilt intresse. Strategin hämtar inspiration från *community policing*, samhällsorienterat polisarbete, vilket är en modell som fokuserar på samhällets behov i stället för polisens prioriteringar (Newburn, 2017).

Referenslista

- Andershed, A-K. & Andershed, H. (2019). Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken. I Barn och unga som begår brott eller riskerar att begå brott. Kunskapsstöd för socialtjänsten om att identifiera, utreda och bedöma behov. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Ahmad, S., Berg, A. & Knutsson, A. (2021). *Kandidatuppstats*. Hämtad från Diva Portal.
- Brottsförebygganderådet. (2016). *Insatser mot brott och otrygghet i socialt utsatta områden. En kunskapsöversikt* (2016:20) Stockholm: Lenanders Grafiska AB.
- Brottsförebygganderådet. (2021). *Dödligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder*. (2021:8) Stockholm: E-print AB.
- Davies, P., Francis, P. & Greer, C. (2017). *Victims, Crime & Society. An introduction*. (2). UK: SAGE Publications
- Doyle, M., Frogner, L. & Andershed, H. (2015) *Tryggare kan ingen vara. Människors trygghet i närvaro av poliser, ordningsvakter och polisvolontärer* (2015:1). Örebro: Regeringspolischefens kansli. Hämtad från Polismyndigheten [https://polisen.se/siteassets/dokument/utvarderingar/tryggare kan ingen vara orebro 2015 1 utvardering.pdf](https://polisen.se/siteassets/dokument/utvarderingar/tryggare_kan_ingen_vara_orebro_2015_1_utvardering.pdf)
- Farrington, P. D. & Brandon, C.W. (2007). *Saving children from a life of crime*. New York: Oxford University Press
- Nationella operativa avdelningen. (2015). *Utsatta områden – sociala risker, kollektiv förmåga och oönskade händelser*. Stockholm: Underrättelsetjänsten.
- Nationella operativa avdelningen. (2017). *Utsatta områden – social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. Stockholm: Underrättelsetjänsten.
- Newburn, T. (2017). *Criminology*. (3). New York: Routledge.
- Polisförbundet. (2017). *Utmaningar för hela Sveriges polis – en rapport från Polisförbundet*. Stockholm.
- Polisen.se: u.n. (2021, augusti). Ökade kostnader för polisen. [Myndighetens hemsida]. Hämtad 2021-09-16 från [Ökade kostnader för polisen | Polismyndigheten](#)
- Rantatalo, O. (2016). Using police bicycle patrols to manage social order in bicycle and pedestrian traffic networks: A Swedish case study. *The Police Journal*, 89 (1), 18–30. doi:10.1177/0032258X16639426
- Regeringskansliet. (2015). Ökade befogenheter för civilanställda inom polisen. [Pressmeddelande]. [Ökade befogenheter för civilanställda inom polisen - Regeringen.se](#) Hämtad 2021-09-16.
- Regeringskansliet. (2021). Sociala insatser i utsatta områden. [Pressmeddelande]. [Sociala insatser i utsatta områden - Regeringen.se](#) Hämtad 2021-09-14.
- SOU 2018:85. 2018:85. *Slopad straffrabatt för unga myndiga. Betänkande av Ungdomsreduktionsutredningen*. Stockholm. Elanders Sverige AB.
- Sveriges radio. (2020). Kan slopad straffrabatt för unga minska gängbrottsligheten? [Radioprogram]. [Kan slopad straffrabatt för unga minska gängbrottsligheten? 16 september 2020 - Nordegren & Epstein i P1 | Sveriges Radio](#) Hämtad 2021-09-17
- Tilley, N. (2012) *Crime prevention*. New York: Routledge.
- Wallberg, P. (2019, 4 april). Regeringen uppmanas minska straffrabatt. Svenska Dagbladet. Hämtad från [Regeringen uppmanas minska straffrabatt | SvD](#)